

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**Методичні матеріали
щодо забезпечення самостійної роботи студентів
з дисципліни
«Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики»
(для магістрів)**

Київ - 2018

Підготовлено доцентом кафедри психології *О.Л. Шопшею*.

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 1 від 27.08.2018)

Затверджено науково-методичною комісією кафедри психології (протокол №1 від 7.09.2018)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин і соціальних наук.

Шопша О.Л. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики» (для магістрів) – К.: МАУП, 2018. - с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, методичні вказівки щодо організації самостійної роботи, основні поняття до кожної теми, питання для самоконтролю знань, творчі завдання, список літератури.

ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики” входить до програми професійної підготовки студентів-психологів.

Мета курсу передбачає закріплення теоретичних знань студентів в рамках програмового змісту дисципліни, розвиток у них вміння застосовувати ці знання при аналізі конкретних психологічних феноменів та ситуацій. Питання для самоконтролю передбачають активізацію у студентів знань тем курсу, вміння “прочитати” і зрозуміти людську психологію, не тільки в діловій, але і в особистому житті. Творчі завдання передбачають розвиток вміння застосовувати набуті теоретичні знання для аналізу різноманітних теоретичних та конкретних прикладних проблем візуальної психодіагностики.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни “Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики » студент повинен:

Знати:

- предмет і завдання загальної та візуальної психодіагностики;
- місце загальної та візуальної психодіагностики в системі наукового пізнання;
- основні напрямки загальної та візуальної психодіагностики;
- методи загальної та візуальної психодіагностики;
- спосіб вивчення людини методами загальної та візуальної психодіагностики;
- можливості застосування загальної та візуальної психодіагностики у практичній психології;
- можливості застосування загальної та візуальної психодіагностики в управлінській практиці.

Вміти:

- визначати психологічний стан та особливості людини за її візуальними ознаками;
- застосовувати методи загальної та візуальної психодіагностики;
- використовувати дані графологічного обстеження;
- використовувати структуру макета вивчення людини методами загальної та візуальної психодіагностики;
- “читати” мову жестів та поз людини.

Внаслідок опанування змісту нормативної навчальної дисципліни «Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики» у магістрів формуються такі **навчальні компетентності**:

здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

- уміти використовувати набуті нові знання та розробки у практичній діяльності;
- професійно орієнтуватися у сучасних теоретичних підходах та практичних напрямках.
- уміти самостійно опрацьовувати наукові джерела, видобуток актуальних новітніх світових розробок, що носять теоретичний характер;
- використовувати теоретичні знання для розробки, впровадження нових методів психодіагностики, корекції, консуль-тування, обробляти статистичними методами отримані емпіричні дані.
- уміти організувати і проводити психодіагностичні дослідження у сфері профорієнтації, профвідбору та профадаптації персоналу;
- здійснювати консультативну допомогу у виробничій діяльності;
- проводити оптимізацію соціально-психологічного клімату в організаціях.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

з дисципліни

«Актуальні проблеми загальної та візуальної психодіагностики»

№	Назва теми
Змістовий модуль I. Психодіагностика як наука і практична діяльність	
Тема.1.	Теоретичні основи загальної психодіагностики.
Тема.2.	Основні методи психодіагностики.
Тема.3.	Особливості психодіагностичного процесу.
Тема.4.	Зміст психодіагностичної функції психолога.
Тема.5.	Проблеми комп'ютеризації психологічних досліджень.
Змістовий модуль II. Візуальна психодіагностика як складова психодіагностики.	
Тема.6.	Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії.
Тема.7.	Психологічні відмінності людей та їх зовнішні прояви.
Тема.8.	Графологія і пізнання особистості.
Всього годин: 120	

Змістовий модуль I.

Психодіагностика як наука і практична діяльність

Тема 1. Теоретичні основи загальної психодіагностики

Визначення психодіагностики як науки. Предмет і завдання психодіагностики. Взаємозв'язок психодіагностики з іншими науками. Структура і стан сучасної психодіагностики.

Виникнення і етапи розвитку психодіагностики. Школи, напрями у психодіагностиці. Професійні та науково-популярні методики психодіагностики. Критерій об'єктивності в психодіагностиці. Професійно-етичні принципи в психодіагностиці.

Основні тенденції розвитку психодіагностики.

Методичні вказівки: при виконанні завдань студентам необхідно звернути увагу на те, яку роль відіграє психодіагностика, як практична галузь знань, яка покликана створювати такі засоби дослідження, які необхідні для вирішення питань соціальної практики.

Важливо звернути увагу на специфіку предмету психодіагностики та простежити її взаємозв'язок з іншими галузями психологічної науки.

Словникова робота: діагностика, психодіагностика, діагностичні ознаки, діагностичні категорії, діагностичні фактори, загальна та професійна психодіагностика, діагностичний висновок, диференційна психологія, загальна психологія, психометрика, кореляційний експеримент.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Що є предметом психодіагностики? Які завдання вона розглядає?
2. Як психодіагностика пов'язана з іншими напрями психологічних досліджень?
3. Що вивчає психодіагностика?
4. Який внесок в становлення психодіагностики зробили Ф.Гальтон, Дж.Кеттелл, А.Біне, Ч.Спірмен?

5. Що визначає структуру сучасної психодіагностики?
6. Як співвідносяться між собою психометрика, диференційна психологія та психодіагностика?
7. В чому сутність критерію об'єктивності?
8. Яких професійно-етичних принципів необхідно дотримуватися при проведенні психодіагностичних обстежень?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Психодіагностика, як наука, - це:

- а) галузь загальної психології;
- б) наука і практика встановлення психологічного діагнозу;
- в) наука про встановлення психіатричного діагнозу;
- г) практика встановлення психіатричного діагнозу;
- д) практичний напрямок у психології

2. Проведіть діагностику типологічних особливостей у вашій групі, використовуючи опитувальник Г.Айзенка, опрацюйте та узагальніть результати і дайте інтерпретацію у письмовій формі.

Теми рефератів:

1. Особливості реалізації психодіагностичної функції практичного психолога.
2. Проблеми використання психодіагностичної інформації.

Література:

основна: 6, 7, 16, 20, 27, 29

додаткова: 31, 40, 42.

Тема 2. Основні методи психодіагностики

Поняття про «об'єктивний», «суб'єктивний» та «проективний» підходи у психодіагностиці.

Класифікація психодіагностичних методик. Основи класифікації психодіагностичних процедур.

Вербальні та невербальні психодіагностичні методики: об'єктивні тести, стандартизовані самозвіти, проєктивні техніки, діагностичні психодіагностики, стандартизовані та експертні методики.

Методи тестів у психодіагностиці: теорія розвитку тестів. До психологічні тести. Розробка психологічних тестів. Тестологія і психодіагностична практика. Переваги та проблеми використання тестового методу в психодіагностиці.

Метод опитування, проєктивні методи психодіагностики, спостереження, соціометрія, експертне оцінювання, та використання конвент-аналізу в психодіагностичній практиці.

Методичні вказівки: студенти повинні засвоїти основні психодіагностичні методи які конкретизуються в трьох основних діагностичних підходах, які практично вичерпують всю різноманітність відомих методик, а також їх класифікацію, яка відображає зв'язок методів, з одного боку, з психічними властивостями, що діагностуються, а з іншого – з практичними завданнями, вербальні та невербальні психодіагностичні методики. Особливу увагу потрібно звернути на *метод тестів*, види тестів: за спрямованістю, формою процедури дослідження, характером тестових завдань, часом виконання, валідності, та стандартизації, визначення надійності, *метод опитування*, види опитування, форми запитань і прогнозування результатів, проблема достовірності особистісних опитувальників, проєктивні методи, їх загальну характеристику, основні різновиди проєктивних методик: структурування, конструювання, інтерпретації, доповнення, імпресії, катарсиса, графічні, наукове спостереження, особливості, принципи використання, переваги та недоліки, класифікації спостережень, етапи наукового спостереження, типові помилки у психологічному спостереження.

Питання та творчі завдання за даною темою передбачають акцентування уваги студентів на принципових особливостях різних наукових методів дослідження в психології, їх різновидів; знаннями основних правил

їх застосування, сильних та слабких сторін кожного з методів, можливостей їх подолання; вимог, що пред'являються.

Словникова робота: метод, методика, апаратурні методики, конвент-аналіз, протокольний факт, анкета, рольова гра, якісний аналіз, інструментальні помилки, помилки психодіагноста, спостереження: пошукове, стандартизоване, аналітичне, протокол спостереження, експертні оцінки, надійність, валідність експертних оцінок; надійність тесту, помилка вимірювання, ретестова надійність, валідність тесту, критерій валідності, прогностична валідність, стандартизація тесту, виборка стандартизації, лінійна стандартизація, конверсійна таблиця, репрезентативність тестових норм, рестандартизація, критеріальні норми, ситуація клієнта, ситуація експертизи.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. В чому сутність психодіагностичного методу?
2. Чим методика відрізняється від методу?
3. На якій основі ґрунтується операціональна класифікація методик?
4. Які основні підходи розрізняють в психодіагностичному методі?
5. Які є підґрунтя для класифікації психодіагностичних методів?
6. Які основні методи психодіагностики Ви знаєте?
7. Які методи розрізняють за критерієм завершеності циклу психологічного дослідження?
8. В чому полягає відмінність формалізованих методик від малоформалізованих?
9. Які типи тестів, опитувальників, проєктивних методик Ви знаєте?
10. Чим відрізняються об'єктивні тести від тестів-опитувальників?
11. Що спільного в процедурах стандартизованого спостереження і конвент-аналізу документів?
12. В чому проявляються недоліки і переваги використання тестів?
13. Назвіть основні психометричні властивості тестів, дайте визначення і характеристику.

14. Як співвідносяться надійність і валідність методики?
15. Назвіть види тестових завдань.
16. Яким чином здійснюється перевірка надійності і валідності тесту?
17. Як забезпечується достовірність тестових даних ситуації клієнта і ситуації експертизи?
18. Чому наукова психодіагностика вимагає дотримання обов'язкових правил в процесі психодіагностичного обстеження? Назвіть послідовність проведення обстеження.
19. Які особливості застосування методу опитування в психодіагностичній практиці?
20. Назвіть види опитування.
21. Особливості використання проективного методу в психодіагностиці.
22. Які різновиди проективних методик Ви знаєте? Дайте їх характеристику.

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Класифікуйте відомі вам тести за п'ятьма ознаками. Заповніть таблицю і прокоментуйте свій варіант заповнення.

Вплив психодіагностики на результат дослідження	Предмет психодіагностики				
	Здібності і психічні функції	Особистісні риси	Когнітивна організація та інші індивідуальні характеристики суб'єктивного досвіду	Мотивація, відношення	Характеристика спілкування, взаємодії.
Мінімальне					
Середнє					
Максимальне					

2. Дані відкритих опитувальників обчислюються за допомогою:

- а) підрахунку балів;
- б) обчислення середнього значення;
- в) конвент-аналізу;
- г) факторного аналізу;
- д) кореляційного аналізу.

Теми рефератів:

1. Контент-аналіз як психодіагностична процедура.
2. Графічні методи в психодіагностиці.

Література:

основна: 1,5,6, 7,10, 11,13,16,20,27,30

додаткова:32,34, 36, 41,42

Тема 3. Особливості психодіагностичного процесу

Поняття психологічного діагнозу. Діагностичні ознаки (за Л. Виготським). Характеристика симптоматичного, типологічного, етіологічного діагнозів. Етапи психодіагностичного вивчення особистості.

Основні умови ефективного використання методів психодіагностики в діяльності практичного психолога. Критерії ефективності практичної роботи психодіагноста.

Методичні вказівки: в процесі самостійного вирішення завдань з даної теми студентам необхідно звернути увагу на поняття психологічного діагнозу, як кінцевого результату діяльності психолога, поняття «діагнозу» яке використовується в різних областях науки та техніки і детерміновано завданнями розпізнання, встановлювання діагнозу на різних рівнях: симптоматичною або емпіричному, етіологічному та вищому рівні – типологічному. Слід також звернути увагу на етапи психодіагностичного вивчення особистості: етап збору даних, переробки та інтерпретації даних та етап прийняття рішення, умови ефективного використання методів психодіагностики.

Важливо встановити суттєві особливості практичної роботи психодіагноста.

Словникова робота: психологічний діагноз, симптоматичний або емпіричний діагноз, етіологічний діагноз, типологічний діагноз, правила релевантності та інформованої згоди.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. В чому полягає поняття психологічного діагнозу?
2. Які види психологічного діагнозу Ви знаєте? Дайте загальну характеристику.
3. В чому полягає схожість та відмінність медичного та психологічного діагнозів?
4. Які основні етапи психодіагностичного вивчення особистості? Охарактеризуйте їх.
5. В чому полягає зміст етапу збору діагностичних даних? Дайте характеристику.
6. В чому полягає психологічний аналіз причин неправильного діагнозу? Дайте характеристику.
7. Охарактеризуйте основні умови ефективного використання методів психодіагностики в діяльності практичного психолога?
8. Які критерії ефективності практичної роботи психодіагноста Ви знаєте?
9. Які основні етичні аспекти психодіагностичного обстеження дорослих та дітей в різних психодіагностичних ситуаціях?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Проведіть діагностику оцінки суб'єктивного стану особистості на момент обстеження у вашій групі, використовуючи «САН», опрацюйте та узагальніть результати і дайте інтерпретацію у письмовій формі.
2. Зберіть дані всієї групи і проранжируйте їх.

Теми рефератів:

1. Проблеми ефективності діяльності психолога.
2. Особливості реалізації психодіагностичної функції практичного психолога.

Література:

основна: 6, 7; 11; 13; 16; 18; 23; 28; 30;

додаткова: 31,33,35,41.

Тема 4. Діагностика інтелекту та пізнавальної сфери особистості

Інтелект як категорія психодіагностики. Моделі інтелекту. Структура інтелекту. Фактори, що детермінують показники інтелекту. Методи діагностики інтелекту. Загальна характеристика методів діагностики пізнавальної сфери особистості

Методичні вказівки: самостійна робота з даної теми передбачає формування у студентів знань та вмінь особливостей дослідження інтелекту особистості. Особливу увагу потрібно звернути на теорії інтелекту, які включають багато різних концепцій: ієрархічні теорії структури інтелекту, моделі інтелекту Терстоуна, Гільфорда, Айзенка, Кеттелла, Стернбергера,

Словникова робота: інтелект, ієрархічна теорія інтелекту, групові фактори, - плинний інтелект, кристалізований інтелект, генеральний фактор, вербальний інтелект, невербальний інтелект, загальний інтелект,

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть основні підходи до визначення інтелекту. В чому їх суть?
2. Розкрийте основні положення теорій структури інтелекту.
3. Які фактори впливають на прояви інтелекту?
4. В чому суть біологічної моделі інтелектуального розвитку?
5. Як взаємопов'язані інтелект та особистісні особливості?
6. Дайте характеристику методів дослідження інтелекту.
7. Охарактеризуйте загальні особливості методів діагностики пізнавальних здібностей.

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Проведіть діагностику структури інтелекту у вашій групі, використовуючи тест Амтхауера, опрацюйте та узагальніть результати і дайте інтерпретацію у письмовій формі.
2. Зберіть дані всієї групи і проранжируйте їх.

Теми рефератів:

1. Діагностика інтелектуально-пізнавальної сфери особистості та профорієнтація.
2. Діагностика особливостей інтелектуальної сфери особистості.

Література:

основна: 4,6,7,9,13,16,17,19,20,23,26,28,30,

додаткова: 34, 39,43.

Тема 5. Діагностика особистості та рис особистості.

Особистість як об'єкт психодіагностики.

Методи психодіагностики особистості Особистісні опитувальники та їх класифікація. Теоретичні концепції особистості. Проблема достовірності особистісних опитувальників.

Методичні вказівки: в процесі самостійного вирішення завдань з даної теми студентам необхідно звернути увагу на основні періоди дослідження особистості в процесі розвитку психологічного знання, вивчення основних теоретичних концепцій особистості та методик діагностики особистісних якостей.

Словникова робота: особистість, опитувальники: рис особистості, типологічні, мотивів, інтересів, цінностей, установок, факторні, емпіричні; конституціональні риси, індивідні риси, особистісні риси.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть основні періоди дослідження особистості та їх особливості.
2. Що таке риса особистості?
3. Які види рис виділяють в психології?
4. Що таке тип особистості? В чому суть типологічної діагностики?
5. Які ви знаєте типи особистісних опитувальників?
6. Охарактеризуйте основні методи дослідження особистості.
7. В чому проявляється взаємозв'язок теорії особистості і особистісних опитувальників?

8. В чому проявляється проблема достовірності особистісних опитувальників?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Проведіть діагностику рис особистості у вашій групі, використовуючи опитувальник 16 PF, опрацюйте та узагальніть результати і дайте інтерпретацію у письмовій формі.
2. Зберіть дані всієї групи і проранжируйте їх.

Теми рефератів:

1. Специфіка використання проєктивних методик у роботі практичного психолога.
2. Психологічна характеристика особистості в практиці підбору кадрів.

Література:

основна: 2,6,7,11,16,20,25,30

додаткова: 31,37,42.

Тема 6. Діагностика мотиваційної сфери особистості.

Мотивація як об'єкт психологічної діагностики. Мотив і мотивація. Мотиви і потреби. Діагностика мотиваційної сфери особистості.

Методичні вказівки: самостійна робота з даної теми передбачає формування у студентів знань та вмінь особливостей дослідження мотиваційної сфери особистості.

Словникова робота: мотив, мотивація, потреба, узагальненість, індикатори мотивації.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. В чому проявляються особливості узагальнених мотивів. Чим вони відрізняються від конкретних?
2. Який взаємозв'язок між потребою, мотивом і мотивацією?
3. Назвіть основні сучасні теорії мотивації?
4. Назвіть основні індикатори мотивації?
5. Якими методами здійснюється діагностика мотивації сфери особистості?

6. Які недоліки та переваги методів діагностики мотивації сфери особистості?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Проведіть вимірювання мотивації досягнення у колективі, використовуючи тест-опитувальник А.Мехрабіана, (модифікація М.Ш. Магамед-Емінова), опрацюйте та узагальніть результати і дайте інтерпретацію у письмовій формі.
2. Зберіть дані всієї групи і проранжируйте їх.
3. Визначте сумарні бали, відповідні трьом рівням вираження: високому, середньому, низькому.
4. Дайте інтерпретацію індивідуальним результатам у відповідності із змістом поняття «мотивація досягнення»

Теми рефератів:

1. Специфіка дослідження морально-етичної сфери особистості.
2. Особливості дослідження вольової сфери особистості.

Література:

основна: 1; 2; 4; 6; 8; 12; 13; 17; 20; 30;

додаткова: 32,38,43.

Тема 7. Діагностика індивідуальної свідомості та самосвідомості.

Свідомість та самосвідомість як об'єкт психодіагностики. Проблеми вивчення свідомості та самосвідомості. Поняття особистісного конструкту та теорія конструкту. Методи психодіагностики індивідуальної свідомості та самосвідомості

Методичні вказівки: відповіді на поставлені запитання передбачають формування знань і вмінь в галузі психодіагностики індивідуальної свідомості та самосвідомості. Студентам необхідно звернути увагу на проблеми вивчення свідомості та самосвідомості та методик діагностики індивідуальної свідомості та самосвідомості.

Словникова робота: самосвідомість, самооцінка, самовиховання, «Я образ», «Я концепція», індивідуалізація, соціальна зацікавленість, ідентифікація, егоцентричність,

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Дайте визначення свідомості та самосвідомості особистості.
2. Як особливості Я-концепції відображаються на її психодіагностиці?
3. Назвіть основні функції утворення самосвідомості.
4. В чому полягає суть підходу Дж.Келлі до опису особистості.
5. На яких особистісних рівнях може здійснюватися самоусвідомлення?
6. Назвіть основні групи методик для психодіагностики свідомості.
7. Назвіть основні групи методик для психодіагностики самосвідомості.
8. Дайте визначення репертуарним решіткам.
9. В чому проявляються особливості застосування ідеографічного методу?
10. В чому проявляються недоліки і переваги використання різних груп методик для психодіагностики свідомості та самосвідомості?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Проведіть діагностику самовідношення у вашій групі, використовуючи методику В.В.Століна і С.Р. Пантелеєва, опрацюйте та узагальніть результати і дайте інтерпретацію у письмовій формі.
2. Зберіть дані всієї групи і проранжируйте їх.

Теми рефератів:

1. Рівні будови самосвідомості Е.Еріксона.
2. Особливості застосування ідеографічного методу.

Література:

основна: 2,6,7,11,16,20,25

додаткова: 31,37,42.

Тема 8. Діагностика міжособистісних стосунків.

Міжособистісні стосунки, як об'єкт психодіагностики. Компоненти міжособистісних стосунків. Методи дослідження міжособистісних стосунків.

Методичні вказівки: в процесі самостійного вирішення завдань з даної теми студентам необхідно звернути увагу на вибір відповідної методики дослідження міжособистісних стосунків, знати основу розробки тієї чи іншої методики, чітко усвідомлювати те, на яких механізмах якої психологічної реальності побудована методика міжособистісних стосунків.

Словникова робота: мала група, міжособистісні відношення, соціальна перцепція, симпатія, антипатія, функціонально-рольові відношення

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Дайте загальну характеристику міжособистісних стосунків як об'єкту психодіагностики.
2. Які головні компоненти взаємодії ви знаєте? Опишіть їх.
3. Що включає в себе психологічне вивчення груп?
4. Які ви знаєте критерії, що використовуються в основі систематизації методик діагностики міжособистісних стосунків?
5. В чому полягають недоліки і переваги методик психодіагностики міжособистісних стосунків?
6. Які методики психодіагностики міжособистісних стосунків ви знаєте? Дайте коротку характеристику.

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Проведіть діагностику міжособистісних стосунків у вашій групі, використовуючи методику Т.Лірі, опрацюйте та узагальніть результати і дайте інтерпретацію у письмовій формі.
2. Зберіть дані всієї групи і проранжируйте їх.

Теми рефератів:

1. Проективні методики при вивченні особливостей дитячо-батьківських стосунків.
2. Референтометрія в практиці психодіагностики міжособистісних стосунків

Література:

основна: 6,7,11,13,16,20, 21,23,25,27,30

додаткова: 34,39,42.

Тема 9. Проблеми комп'ютеризації психологічних досліджень.

Історія розвитку ідей про можливості формалізації психологічних досліджень.

Прикладні психологічні дослідження з використанням комп'ютерів. Загальна характеристика автоматизованих діагностичних методик, які застосовуються у вітчизняній психологічній практиці.

Методичні вказівки: відповіді на поставлені запитання передбачають знання студентами використання доступних систем психологічного тестування на основі персональних комп'ютерів

Словникова робота: сертифікаційні методики, бланкове тестування, тестування в режимі діалогу, комп'ютерне сканування даних

Питання та завдання для самоконтролю:

1. В чому полягають проблеми комп'ютеризації психологічних досліджень?
2. Охарактеризуйте використання комп'ютерної техніки у прикладних психологічних дослідженнях.
3. Що таке комп'ютеризовані та комп'ютерні тести?
4. В чому полягають переваги та недоліки застосування комп'ютерних тестів?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Запропонувати студентами змінити робочу руку (праву – на ліву, або ж – навпаки) і проаналізувати зміни у почерку.
2. Студенти працюють у парах, застосовуючи методику визначення функціонального домінування .

Теми рефератів:

1. Характеристика автоматизованих психодіагностичних методик.
2. Комп'ютерні тести в роботі шкільного психолога

Література:

основна: 1; 7; 29; 30;

додаткова: 35, 38, 41.

Змістовний модуль II.

Візуальна психодіагностика як складова психодіагностики

Тема 10. Використання візуальної психодіагностики у практиці ділової взаємодії

Зв'язок візуальної психодіагностики з іншими науками про людину. Основні напрями візуальної психодіагностики.

Урахування даних візуальної психодіагностики у практиці добору і відбору кадрів психологом, при проведенні психологічної консультації, у психолого-просвітницькій роботі.

Основні та додаткові параметри людини як джерела інформації візуальної психодіагностики.

Характеристика методів візуальної психодіагностики. Зв'язок методів візуальної психодіагностики з іншими методами психологічних досліджень.

Методичні вказівки: при виконанні завдань студентам необхідно звернути увагу на те, яку роль відіграє візуальна психодіагностика у практиці добору і відбору кадрів психологом, при проведенні психологічної консультації, у психолого-просвітницькій роботі та ін, звернути увагу на те, що методи візуальної психодіагностики є такими, що не мають високого ступеню надійності і тому, мають підтверджуватися іншими методами психологічних досліджень.

Звернути увагу на специфіку предмету візуальної психодіагностики та її взаємозв'язок з іншими науками про людину

Словникова робота: діагностика, психодіагностика, візуальна психодіагностика, генетика, антропологія, астрологія, графологія, соціолінгвістика, мова жестів, міміка, пантоміміка, диференційна психологія, загальна психологія, спостереження, сприйняття: константність, предметність, цілісність, узагальненість; увага: мимовільна і довільна;

пам'ять: словесно-логічна, емоційна, наглядно-образна; мислення: інтуїція; уява.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Що є предметом візуальної психодіагностики?
2. Мета і завдання візуальної психодіагностики?
3. Що є змістом візуальної психодіагностики?
4. Взаємозв'язок візуальної психодіагностики з іншими науками про людину?
5. Які історичні корні візуальної психодіагностики?
6. Які ви знаєте напрямки візуальної психодіагностики? Дайте їх загальну характеристику.
7. Яка роль візуальної психодіагностики у практиці добору і відбору кадрів психологом, при проведенні психологічної консультації, у психолого-просвітницькій роботі?
8. Назвіть основні методи візуальної психології.
9. Які основні та додаткові параметри людини як джерела психологічної інформації?
10. Що є основою спостереження в психологічному аспекті?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Дати розглянути фотографії чи малюнки людей з різними виразами обличчя та позами і запропонувати висунути гіпотези стосовно психологічних станів зображуваних.
2. Запропонувати розглянути студентам так звані подвійні картинки, тобто картинки на яких можна побачити різні зображення, у залежності від стану та установки. Це демонструє суб'єктивність нашого сприйняття, тому його не можна вважати абсолютно об'єктивними.

Теми рефератів:

1. Можливості візуальної психодіагностики у практичній діяльності.
2. Феномен каузальної атрибуції.

Література:

основна: 22, 24, 27, 30

додаткова: 35, 38, 43.

Тема 11. Типологічні особливості людей та їх зовнішні ознаки

Типологія Е. Кречмера, І. Шелдона, І. П. Павлова та їх візуальні характеристики.

Візуальна характеристика типів темпераменту.

Візуальний прояв акцентуацій характеру особистості.

Методичні вказівки: студенти повинні чітко визначити типологічні особливості людей, вміти при цьому пояснити їх зовнішні ознаки, дати характеристику психологічних властивостей і з цих позицій описувати найбільш суттєві характеристики представників різних типів темпераменту; знати різні способи пристосування типу темпераменту до вимог діяльності.

Словникова робота: темперамент, тип вищої нервової системи, загальна психічна активність, емоційність, моторика. Сила нервових процесів. рухливість нервових процесів, врівноваженість нервових процесів. екстраверсивність, інтроверсивність, сенситивність, реактивність, пластичність, ригідність, резистентність.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Хто перший в історії психології зробив спробу вивчення темпераменту?
До якої групи теорій темпераменту відноситься його концепція?
2. Що таке темперамент? Які його зовнішні ознаки?
3. Які параметри діяльності обумовлюються типом темпераменту?
4. Які властивості темпераменту І.П.Павлов поклав в основу поділу типів темпераменту?
5. Назвіть основні властивості темпераменту за Б.Тепловим та В.Небиліциним, дайте їм характеристику.
6. Хто з вчених при виділенні типу темпераменту бере до уваги показники емоційної чутливості (нейротизму) та естра- / інтроверсії? Які

характеристики мають дані параметри у представників різних типів темпераменту?

7. Дайте коротку характеристику представникам різних типів темпераменту.
8. Які зовнішні психологічні вияви типів людей за класифікацією У. Шелдона та Е. Кречмера?
9. Визначте візуальну характеристику сангвініка?
10. Холерик та його візуальна характеристика.
11. Флегматик та його візуальна характеристика.
12. Меланхолік та його візуальна характеристика.
13. Сумісність різних типів темпераменту та їх врахування у практиці управлінської діяльності.
14. Як може вплинути темперамент на формування рис особистості?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Розподілити студентів на 4 групи. Запропонувати їм описати характерні візуальні ознаки одного із типів темпераменту: холерика, меланхоліка, флегматика, сангвініка.
2. Запропонувати студентам визначити у якій із сфер психологічної діяльності найбільш комфортно почуватимуть себе флегматики, холерики, сангвініки, меланхоліки.

Теми рефератів.

1. Сангвінічний темперамент: його ознаки та особливості.
2. Флегматичний темперамент: його ознаки та особливості.
3. Холеричний темперамент: його ознаки та особливості.
4. Меланхолічний темперамент: його ознаки та особливості.
5. Темперамент і професійна діяльність.

Література:

основна: 22,29,30

додаткова: 31,41.

Тема 12. Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики.

Поняття фізіогноміки. Обличчя людини як об'єкт психологічного пізнання. Загальна будова обличчя та її інтерпретація: рух мускулатури лоба, очі та погляд, сміх і посмішка, постава голови тощо.

Методичні вказівки: в процесі самостійної роботи з даної теми студенти повинні вміти дати характеристику зв'язку між зовнішнім обліком людини та його приналежністю до певного типу.

Словникова робота: фізіогноміка, міміка, психомоторна формула, конституційна або ендокринна формула, астеничне. Атлетичне, пікнічне обличчя, ірриодіагностика.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Дайте визначення предмету фізіогноміки.
2. Які головні системи фізіогноміки Ви знаєте?
3. В чому полягає співвідношення пропорцій між черепом і обличчям?
4. На скільки областей поділяється обличчя?
5. В чому полягають відмінності між лівостороннім і правостороннім обличчям?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Дати студентам фотографії людей, обличчя яких передають різні види емоцій: радість, гнів, здивування, страх, печаль та інші. Запропонувати визначити, які емоції виражає те чи інше обличчя.
2. Поділити студентів на дві групи. Один із членів групи намагається передати на своєму обличчі певну емоцію, а члени іншої групи намагаються її вгадати.

Теми рефератів:

1. Що можна прочитати на обличчі людини.
2. Фізіогноміка як напрямок візуальної психодіагностики.
3. Використання даних фізіогноміки у практичній діяльності психолога.

Література:

основна: 24,26

додаткова: 35

Тема 13. Рука людини як джерело знань у візуальній психодіагностиці.

Хірологія як один з напрямів вивчення зовнішніх особливостей людини. Особливості використання знань з дерматогліфіки в різних галузях народного господарства.

Методичні вказівки: при виконанні завдань студентам необхідно звернути увагу на особливості застосування методів дерматогліфіки у кримінальній, судовій практиці для впізнавання особистості, у антропологів - для дослідження рас людини, в медицині – для виявлення наслідкових захворювань.

Словникова робота: хірологія, хірогноміка, хіромантія, дерматогліфіка.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Дайте загальну характеристику хірології.
2. Що таке хірологія і що вона вивчає?
3. Що таке хірогноміка і що вона вивчає?
4. Що таке хіромантія і що вона вивчає?
5. Що таке дерматогліфіка і що вона вивчає?
6. Використання даних дерматогліфіки в візуальній психодіагностиці.

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Запропонувати студентами проаналізувати лінії долоні.
2. Студенти працюють у парах. Аналізують типи рук та лінії долоні один одного.

Теми рефератів:

1. Дерматогліфіка як об'єкт візуальної психодіагностики.
2. Вивчення зовнішніх особливостей людини як один з напрямів хірології .

Література:

основна: 24,26

додаткова: 34

Тема 14. Мова тілорухів та її діагностика практичним психологом.

Постанова і хода, їх характеристика, зв'язок із фізичним і психічним станом людини. Мова рук, жести та їх інтерпретація.

Методичні вказівки: в процесі самостійної роботи студенти повинні вміти дати характеристику різних положень тіла, постави і ходи, знати їх зв'язок з фізичним та психічним станом людини, вміти розрізняти мову рук та жестів, та використання їх в управлінській діяльності.

Словникова робота: активність, воля, інтроверсія, екстраверсія, самодисципліна, лицемірство, надмірність.

Питання та завдання для самоконтролю:

1. Яке загальне уявлення про мову тіло рухів?
2. Дайте характеристику поставі й ходи? Який їх зв'язок з фізичним і психічним станом людини?
3. Охарактеризуйте пози людини.
4. Який вплив на оточуючих можуть справити різні положення тіла?
5. Дайте характеристику типів дистанцій у спілкуванні?
6. Визначте за допомогою сигналів тіла загальну характеристику людини?
7. Яке значення має мова тілорухів в управлінській діяльності?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Студентам пропонують продемонструвати та проаналізувати наступні групи жестів: жести відкритості; захисту (оборонні); оцінки; підозри та скритності; домінування – підкорення; готовності; перестраховки; фрустрації; довіри; авторитарності; нервовості; самоконтролю; суму.
2. На практиці визначити комфортну дистанцію у спілкуванні в різних ситуаціях. Виміряти її.

Теми рефератів:

1. Мова жестів у різних етносів.
2. Як читати жести.
3. Жестикуляція та її використання в управлінській діяльності.

Література:

основна: 22,24,25,26.

додаткова: 35.

Тема 15. Графологія і пізнання особистості

Поняття графології. Взаємозв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини. Почерк і стать. Почерк і вік. Почерк і освіта. Почерк і професія. Почерк і конституція людини.

Методичні вказівки: в процесі самостійної роботи студенти повинні вміти визначити домінування правої чи лівої півкулі і вміти визначити характеристику різних типів почерку.

Словникова робота: асиметрія головного мозку, лівші, правші, амбідекстри, графологія, настрій, оптимізм, песимізм, активність, тремор, факсиміле.

Питання та завдання для самоконтролю:

2. Який взаємозв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини?
3. Визначте характер людини за допомогою графології.
4. Чим відрізняється почерк лівші від почерку правші.
5. Який порядок дослідження функціонального домінування півкуль головного мозку?
6. Який відбиток накладає домінування півкулі мозку на почерк?
7. Які особливості психології чоловіка і жінки проявляються в різних типах почерку?
8. Який взаємозв'язок почерку з деякими психічними особливостями людини?
9. Визначте характер людини за допомогою графології.
10. Чим відрізняється почерк пікніка та астеника?
11. Який порядок дослідження почерку?

12. Які особливості почерку Ви знаєте?
13. Який відбиток накладає професія на почерк?
14. Чи впливає конституція людини на почерк?

Творчі завдання та проблемні ситуації:

1. Запропонувати студентами проаналізувати різні типи почерку.
2. Студенти працюють у парах. Аналізують почерк один одного.
3. Запропонувати студентами змінити робочу руку (праву – на ліву, або ж – навпаки) і проаналізувати зміни у почерку.

Теми рефератів:

1. Почерк ліворуких.
2. Почерк і професія.

Література:

основна: 25,26,29,30

додаткова: 35,41.

Список літератури.

Основна

1. Айслер-Мерц К. Язык жестов. –Пер.снем. К.Давыдовой. –М.: ФАИР-ПРЕСС, 2005 -160с.
2. Алифанов С.А. Основные направления анализа лидерства. // Вопросы психологии. – 1991. -№ 33. –С.90-98.
3. .Андреева Г.М. Социальная психология. – М., Аспект-пресс, 2000.- 376с.
4. Аникеева Н.П. Учителю о психологическом климате в коллективе. М., 1983.
5. .Андреева Г.М. Психология социального познания. – М.:, 1997.
6. .Ануфриева Н.М., Зелинская Т.Н., Зелинский Н.Е. Социальная психология: Курс лекций. – К: МАУП, 2000. – 136с.
7. .Бобнев М.И. Социальные нормы и регуляция поведения. – М: Наука, 1978, - 311с.
8. Введение в парктическую социальную психологию/ Под ред. ЖуковаЮ.М., Петровской Л.А., Соловьевой О.В. – М., 1996
9. Власенко В.В. Вчителі – учні: психологія взаємних оцінних ставлень. – К., 1995.
10. .Волков И.П. Социометрические методы в социально- психологических исследованиях. –Л: Изд-во ЛГУ., 1970. -88с.
11. Десев Л. Психология малых групп. – М., 1979.
12. Донцов А.И. Психология коллектива: Методологические проблемы исследования. – М: Изд-во МГУ., 1984. – 208с.
13. Доценко Е.А. Психология манипуляции. – М., 1996.
14. Диагностика социально-психологических характеристик групп.\ Под ред. Багрянцева В. - М., 1999.
15. .Казмиренко В.П. Социальная психология организаций. – К., 1993.
16. Карнеги Д.Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей. – К., 1990.
17. .Ковалев А.Г. Коллектив и социально-психологические проблемы руководства. – М., 1978
18. Коломинский Я.Л.Психология взаимоотношений в малых группах: Общение и возрастніе особенности. – Минск: Изд-во БГУ, 1976. – 350с..
19. Коломинский Я.Л. Социальная психология школьного класса. Минск., 1997. – 240с.
20. Коломінський Н.Л. Психологія педагогічного менеджменту. – К., 1996.
21. Кондратьев М.Ю. Подросток в замкнутом круге общения. М., 1997.
22. .Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. Підручник.. – К., 1995. -304с.
23. Кричевкий Р.Л., Дубовская Е.М. Социальная психология малых групп. – М.: Изд-во МГУ, 2001.

24. Лидерство: психологические проблемы в бизнесе. По материалам американских исследований. Под ред. Г.Н. Ушаковой. – Дубна: Фемекс, 1997. – с.176.
25. Лозанов И.Д. Руководитель в трудовом коллективе. – М., 1989. – 75с.
26. Лутошкин А.Н. Эмоциональные потенциалы коллектива. – М., 1988.
27. Лутошкин А.Н. Как вести за собой. – М.: Просвещение, 1978.
28. *Корольчук М.С.* Осъодло ВІ. Психодіагностика. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400 с.
29. *Пиз А.* Язык телодвижений: как читать мысли других людей по жестам. — Кострома, 1992.
30. *Пиз А.* Язык телодвижений: как читать мысли других людей по жестам. — Кострома, 1992.

Додаткова

31. Майерс Д. Социальная психология. СПб, 1999.
32. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: методологія, методи, програми, процедури. – К., 1998.
33. Морено Дж. Социометрия: экспериментальный метод и наука об обществе. – М.:, 2000.
34. Методология и методы социальной психологии / Под ред. Шороховой Е.В.. – М.: Наука, 1977. -247с.
35. .Обозов Н.Н., Щекин Г.В. Психология работы с людьми. – К., 1990.
36. .Павлено В.М., Таглін С.О. Егнопсихологія. – К., 1999.
37. .Парыгин Б.Д. Социально-психологический климат коллектива. – Л., 1981.
38. Петровский А.В. Социальная психология коллектива. – М., 1983.
39. Петровский А.В., Шпалинский В.В. Социальная психология коллектива. – М.: Просвещение, 1978.
40. Платонов Ю.Н. Психология коллективной деятельности. – М., 1990.
41. Практикум з соціальної психології. Навч.методич. посіб. // Під ред. Долинської Л.В. –К., 2001.
42. Реан А.А., Коломинский Я.Л. Социальная педагогическая психология. СПб., 1999.
43. Визуальные тесты: Сборник \ Сост. Г.Щекин. –К., 1992.